

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 488/2022-42 z 25. augusta 2022 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľov podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v časti, ktorou sa domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 3P/57/2017. V časti, ktorou sa domáhajú vyslovenia porušenia práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti, a v časti, ktorou sa sťažovateľky 3 a 4 domáhajú navyše aj vyslovenia porušenia čl. 3 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako neprípustnú. Sťažovatelia žiadajú prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietrahov a priznať im finančné zadostučinenie každému po 7 500 eur a náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovatelia 1 a 2 ako starí rodičia sťažovateliek 3 a 4 sa návrhom doručeným Okresnému súdu Malacky 10. októbra 2016 postúpeným okresnému súdu 4. apríla 2017 domáhajú úpravy styku s maloletými sťažovateľkami 3 a 4. Sťažovateľ 5 je otec a zákonný zástupca sťažovateliek 3 a 4 a z tejto pozície má záujem na tom, aby bol styk medzi jeho rodičmi (sťažovateľmi 1 a 2) a jeho maloletými deťmi (sťažovateľkami 3 a 4) čo najskôr upravený, keďže je presvedčený, že pravidelný styk vnučiek so starými rodičmi prispeje k ich rozvoju, a zároveň je presvedčený, že styk medzi starými rodičmi a vnučkami by mal byť upravený nezávisle od úpravy styku jeho ako otca a matky sťažovateliek 3 a 4.

3. Na okresnom súde je okrem napadnutého konania o úpravu styku maloletých detí so starými rodičmi vedené aj konanie o zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým sťažovateľkám 3 a 4 pod sp. zn. 3P/15/2015 začaté na návrh sťažovateľa 5.

4. Okresný súd uznesením č. k. 3P/57/2017-215 zo 14. septembra 2018 prerušil napadnuté konanie do právoplatného skončenia veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 3P/15/2015. Dôvodom prerušenia konania bola skutočnosť, že v konaní sp. zn. 3P/15/2015 sa riešia otázky zdravotného a psychického stavu sťažovateľky 3 a ďalšie otázky týkajúce sa výchovy sťažovateliek 3 a 4, zodpovedanie ktorých môže mať z pohľadu záujmu maloletých detí význam pre rozhodnutie súdu o úprave styku so starými rodičmi. Proti uzneseniu o prerušení napadnutého konania podali sťažovatelia 1 a 2 odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 20CoP/79/2019-237 zo 14. augusta 2019 tak, že uznesenie o prerušení napadnutého konania potvrdil.

III.

Argumentácia sťažovateľov

5. Podľa sťažovateľov nebol a nie je dôvod na prerušenie napadnutého konania, keďže v konaniach sp. zn. 3P/15/2015 a sp. zn. 3P/57/2017 koná tá istá sudkyňa, ktorá si mohla zabezpečiť potrebný dôkaz v ktoromkoľvek z týchto konaní, teda aj v napadnutom konaní. Vzhľadom na priebeh konania sp. zn. 3P/15/2015, v ktorom už došlo k vyhláseniu prvostupňového rozsudku, sťažovatelia zastávajú názor, že údajné zisťovanie psychického a zdravotného stavu sťažovateľky 3 relevantným dôkazom nemal súd v úmysle ani len vykonať, keďže po prerušení konania sp. zn. 3P/57/2017 už v konaní sp. zn. 3P/15/2015 nebolo vykonané žiadne dokazovanie odborne spôsobilou osobou týkajúce sa zisťovania zdravotného stavu sťažovateľky 3 (znalecké dokazovanie v konaní sp. zn. 3P/15/2015 bolo vykonané v rokoch 2016 a 2017, pričom k prerušeniu konania sp. zn. 3P/57/2017 došlo v roku 2018).

6. Na základe uvedeného považujú sťažovatelia postup okresného súdu za neefektívny a nesústredený. Demonštruje to aj skutočnosť, že otázka príslušnosti bola v úvode konania riešená takmer šesť mesiacov a následne v konaní vo veci samej bolo od postúpenia veci okresnému súdu 4. apríla 2017 do vydania uznesenia o prerušení konania zo 14. septembra 2018 uskutočnených celkovo päť pojednávaní, aby napokon súd prvej inštancie skonštatoval, že napadnuté konanie súvisí s konaním sp. zn. 3P/15/2015 a že bez právoplatného rozhodnutia v konaní sp. zn. 3P/15/2015 nemožno v napadnutom konaní pokračovať.

7. Prerušenie konania z akéhokoľvek dôvodu nezabavuje súd povinnosti rešpektovať právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Zároveň je súd povinný prijať všetky potrebné opatrenia na to, aby bola vec prerokovaná bez zbytočných prietáhov. Zákonná sudkyňa musela podľa nich vedieť o zbytočných prietáhoch v konaní vedenom pod sp. zn. 3P/15/2015, ale napriek tomu neurobila žiadne kroky smerujúce k tomu, aby v napadnutom konaní zbytočné prietahy nevznikli, keďže za daného stavu museli zbytočné prietahy vzniknúť už len preto, že vznikli v konaní, ktorého právoplatným skončením bolo podmienené pokračovanie v napadnutom konaní.

8. Sťažovatelia poukázali tiež na celkovú dĺžku napadnutého konania a zdôraznili, že vo veci starostlivosti súdu o maloletých má súd konať s osobitnou starostlivosťou a výnimočnou rýchlosťou. Prejednávaná vec nie je právne ani skutkovo zložitá a správanie sťažovateľov neprispelo k neprimeranej dĺžke napadnutého konania.

9. Sťažovatelia sú tiež presvedčení, že okresný súd svojím postupom zasiahol aj do ich práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, a to v takej intenzite, že tento zásah možno považovať za neoprávnený, a nekonanie súdu sa svojimi dôsledkami vzhľadom na celkovú dĺžku napadnutého konania prakticky rovná rozhodnutiu vo veci samej o zákaze styku. Sťažovatelia 1 a 2 neudržujú so sťažovateľkami 3 a 4 od okamihu prerušenia konania, t. j. od 14. septembra 2018, fakticky žiaden kontakt, keďže im v ňom bráni matka sťažovateľiek 3 a 4, ktorá efektívne znemožňuje aj ich kontakt so sťažovateľom 5. Zbytočné prietahy okresného súdu tak zásadným a reálnym spôsobom zasahujú do vzťahu sťažovateľov 1 a 2 a sťažovateľiek 3 a 4, čím je preukázaná existencia významnej intenzity vplyvu zbytočných prietáhov na ich rodinný a súkromný život. Sťažovateľ 5 osobitne poukazuje na to, že nekonaním

okresného súdu dochádza k porušeniu jeho práva na rodinný život v širšom zmysle slova, teda nielen vo vzťahu ako rodič a dieťa, ale aj spoločne so starými rodičmi, a nie je mu ani umožnené výchovne vplývať a podporovať maloleté deti, aby rozvíjali svoj vzťah so starými rodičmi.

IV.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľov

IV.1. Vyjadrenie okresného súdu:

10. Okresný súd odkázal na vyjadrenie zákonného sudcu, ktorý vytkol, že vo vzťahu k sťažovateľkám 3 a 4 podanie ústavnej sťažnosti nebolo schválené poručenským súdom, pretože ide o osoby maloleté, nejde o bežný úkon a navyše ide o spory medzi rodičmi. Preto podľa neho na podanie ústavnej sťažnosti mal byť poručenským súdom schválený osobitný opatrovník na tento úkon, keďže predmetom je aj primerané finančné zadost'učinenie, ide teda o majetkovú vec a otázku hospodárenia s prípadným majetkom maloletých, a tak nestačí plná moc na zastupovanie udelená sťažovateľom 5.

11. Pokiaľ ide o ostatných sťažovateľov, v predmetnej veci je zákonným sudcom od 24. januára 2022, a teda sa nevie vyjadriť k úkonom, ktoré sa udiali predtým. Poukázal na to, že sa riadi právoplatným uznesením okresného súdu č. k. 3P/57/2017-215 zo 14. septembra 2018 potvrdeným odvolacím súdom, ktorým bolo napadnuté konanie prerušené až do právoplatného skončenia veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 3P/15/2015. Vzhľadom na to, že toto konanie nebolo dosiaľ právoplatne skončené, nebol dôvod na pokračovanie v napadnutom konaní.

12. Zákonný sudca súčasne vylúčil, že by dosiaľ zo strany súdu mohlo dôjsť k zásahu do práva sťažovateľov na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, pretože ide o hmotné práva a vo veci zatiaľ rozhodnuté nebolo.

IV.2. Replika sťažovateľov:

13. Sťažovatelia v replike uviedli, že keďže ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie, dostatočným spôsobom sa vysporiadal so skutočnosťou, že sťažovateľkami sú aj maloleté, zastúpené svojím otcom, ktorý k nim vykonáva všetky rodičovské práva a povinnosti vyplývajúce mu zo zákona. To, či práva maloletých boli alebo neboli porušené, nemožno považovať za vec spornú medzi rodičmi, osobitne ak sťažovatelia namietajú porušenie takého práva, ako je právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Názor okresného súdu na účastníctvo maloletých sťažovateľiek v konaní aj o ich ústavnej sťažnosti je navyše v rozpore s tým, že ústavný súd už o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek raz konal, pričom i v prípade uvedenej ústavnej sťažnosti boli maloleté sťažovateľky zastúpené právnym zástupcom, ktorému plnú moc udelil ich otec [REDACTED]. O tejto ústavnej sťažnosti bolo rozhodnuté nálezom č. k. II. ÚS 406/2020 z 28. januára 2021. Sťažovatelia zdôraznili, že podstatou ústavnej sťažnosti je ochrana individuálnych ľudských práv, preto ochrana týchto práv u rôznych sťažovateľov nemá nijaký iný súvis okrem toho, že k porušeniu týchto práv došlo v jednom a tom istom súdnom konaní.

14. Sťažovatelia ďalej s poukazom na judikatúru ústavného súdu (IV. ÚS 246/2021) argumentovali, že prerušenie napadnutého konania do právoplatného skončenia konania sp. zn. 3P/15/2015

neznamená, že sa v tomto konaní nemôže pokračovať aj skôr, avšak na to, aby sa v ňom pokračovalo skôr, je nutné, aby konajúci sudca vec aktívne sledoval. Naďalej trvajú na tom, že prerušenie konania nebolo efektívne, keďže súd v uznesení o prerušení neuviedol, aké konkrétne dôkazy sa majú zabezpečiť v konaní sp. zn. 3P/15/2015 tak, aby slúžili potrebám konania sp. zn. 3P/57/2017. Aj keby sa pripustila dôvodnosť prerušenia konania, rozhodne nemožno podľa sťažovateľov konštatovať dôvodnosť prerušenia až do právoplatného skončenia konania vedeného pod sp. zn. 3P/15/2015, ktoré je navyše priet'ahové.

15. Pokiaľ zákonný sudca vo svojom vyjadrení vylučuje, že mohlo dôjsť k zásahu do práv sťažovateľov na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, sťažovatelia opäť v tejto súvislosti odkázali na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 406/2020 z 28. januára 2021, v ktorom ústavný súd konštatoval zásah do uvedených práv sťažovateľov, a to pred rozhodnutím vo veci samej, iba s ohľadom na dĺžku konania a na zbytočné priet'ahy.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

V.1. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

16. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

17. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

18. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

19. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že vec sťažovateľov nemožno považovať za zložitú po právnej stránke, avšak pripúšťa, že konania s takýmto predmetom sú spravidla zložitejšie po skutkovej stránke, najmä v prípade, ak je potrebné vykonať znalecké dokazovanie pre posúdenie zdravotného stavu detí, resp. posúdiť duševný stav maloletých či rodičov (pozri tiež súvisiace konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 3P/15/2015) alebo preskúmať ďalšie relevantné skutočnosti. Napriek uvedenému však ústavný súd zároveň dodáva, že svojou povahou ide o konanie, v ktorom sa vyžaduje sústredený efektívny postup súdu tak, aby čo najskôr bola odstránená právna neistota účastníkov konania. Napadnuté konanie má priamo vplyv na kvalitu života maloletých, preto ústavný súd je toho názoru, že takéto konania si vyžadujú mimoriadnu starostlivosť a pozornosť súdu, ktorá by mala viesť k efektívnemu a rýchlemu postupu v konaní.

20. Ústavný súd pri hodnotení okolností tohto prípadu a predovšetkým pri posudzovaní dĺžky konania zhodne s ESĽP (napr. H. v. United Kingdom z 8. 7. 1987) prihliadol aj na povahu konania dotýkajúceho sa ochrany záujmov maloletých detí a ich osobného statusu, ktoré si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu s osobitnou starostlivosťou (m. m. II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02). Povaha tohto konania preto podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z toho hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným priet'ahom (m. m. I. ÚS 419/2015).

21. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom.

22. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v doterajšom priebehu napadnutého konania. Okresný súd po postúpení veci 4. apríla 2017 konal v zásade plynulo a do vydania uznesenia o prerušení konania 14. septembra 2018 uskutočnil 5 pojednávaní (21. augusta 2017, 9. októbra 2017, 2. marca 2018, 4. mája 2018 a 14. septembra 2018). Uznesením č. k. 3P/57/2017 zo 14. septembra 2018 napadnuté konanie prerušil do právoplatného skončenia veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 3P/15/2015. Po vydaní tohto uznesenia ostal okresný súd nečinný 5 mesiacov, keďže predmetné uznesenie bolo expedované až 22. februára 2019. Napadnuté konanie je prerušené doteraz.

23. Pokiaľ ide o otázku prerušenia konania, je potrebné vychádzať z toho, že okresný súd vykonal voľbu medzi viacerými do úvahy prichádzajúcimi procesnými postupmi a ústavný súd ju ani nemieni spochybníť, pretože jednak ide o procesný postup, ktorý je zákonom dovolený [§ 164 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)], a jednak ho treba posudzovať podľa situácie, ktorá existovala v čase, keď sa realizoval, a k posúdeniu ktorej majú v zásade lepšie predpoklady všeobecné súdy než ústavný súd, odhliadnuc od princípu subsidiarity, ktorým sa riadi jeho vzťah k všeobecným súdom a ktorému viac zodpovedá, aby ústavný súd, pokiaľ to nie je nevyhnutné, sám neposudzoval vhodnosť alebo účelnosť zvoleného procesného postupu. V súlade s judikatúrou ústavného súdu prerušenie konania však ešte neznamená, že voľnosť konajúceho súdu pri prerušení konania je bez obmedzenia a ústavným súdom nekontrolovateľná. Keďže zo žiadneho ustanovenia ústavy nemožno vyvodíť, že prerušením konania účastník stráca právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, všeobecný súd sa musí pri uplatňovaní procesného postupu po prerušení konania riadiť i požiadavkou, ktorá je upravená

v tomto článku ústavy a ktorá ukladá povinnosť prijať príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie napadnutej veci bez zbytočných prietáhov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote, aj keď prekážka, pre ktorú sa konanie prerušilo, ešte nepominula (napr. IV. ÚS 221/03, IV. ÚS 19/04, II. ÚS 393/06).

24. Aj keď vec vedená na okresnom súde pod sp. zn. 3P/15/2015 nebola ešte právoplatne skončená, je v prípade neúnosne dlhodobo pretrvávajúcej absencie právoplatného rozhodnutia v tomto súvisiacom konaní dôvodné zvažovať náhradné prijatie iného vhodného opatrenia (ako už pôvodnej alternatívy prerušenia konania podľa § 164 CSP), a to po pokračovaní v konaní aj bez návrhu podľa § 165 ods. 1 CSP. Situácia, ktorá v tomto prípade nastala, vyvoláva možnosť subsidiárne konštatovať odpadnutie prekážky, ktorá vyvolala prerušenie konania.

25. Prietahy v napadnutom konaní sú predovšetkým priamo determinované dĺžkou konania okresného súdu sp. zn. 3P/15/2015. Ústavný súd má z vlastnej činnosti vedomosť o tom, že prietahy v konaní okresného súdu sp. zn. 3P/15/2015 boli riešené v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 3, 4 a 5 sp. zn. II. ÚS 406/2020. Z príslušného nálezu ústavného súdu vyplýva, že konanie vedené pred okresným súdom pod sp. zn. 3P/15/2015 ústavný súd vyhodnotil ako porušujúce základné právo sťažovateľov 3, 4 a 5 na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže prietahy v napadnutom konaní sú podmienené predovšetkým dĺžkou konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 3P/15/2015, o ktorej ústavný súd už rozhodol, že je neprimeraná a že v tomto konaní dochádza k zbytočným prietahom, tieto prietahy v predmetnom konaní majú skutkový dopad aj na napadnuté konanie okresného súdu. Podľa názoru ústavného súdu v nadväznosti na už uvedené mal okresný súd v napadnutom konaní uskutočniť ústavne konformný výklad § 165 ods. 1 CSP a vyvážiť, či doba, počas ktorej je konanie z fakultatívneho, a nie obligatórneho dôvodu prerušené, už nedosahuje ústavne neúnosnú časovú hranicu, ktorá predstavuje zásah do sťažovateľmi označených práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a či nie je možné prijať iné vhodné opatrenie, hoci aj spojením vecí sp. zn. 3P/15/2015 a 3P/57/2017 na spoločné konanie. Uvedené konania spolu nepochybne skutkovo súvisia, týkajú sa tých istých maloletých a z vyžiadaných súdnych spisov ústavný súd zistil, že dokazovanie napríklad ohľadom posúdenia zdravotného a psychického stavu maloletých má nepochybne význam pre rozhodnutie v oboch konaniach. Navyše, úprava výkonu rodičovských práv a povinností môže mať priamy dopad na to, v akom rozsahu a kedy sa budú môcť s maloletými stretávať starí rodičia. Na plnenie uvedenej povinnosti okresný súd v napadnutom konaní rezignoval, čím tak porušil sťažovateľmi označené základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

26. Vo vzťahu k argumentácii okresného súdu týkajúcej sa podania ústavnej sťažnosti maloletými sťažovateľkami 3 a 4 ústavný súd odkazuje na § 31 ods. 2 Zákona o rodine, podľa ktorého žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa, ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom; v takom prípade súd ustanoví maloletému dieťaťu opatrovníka, ktorý ho bude v konaní alebo pri určitom právnom úkone zastupovať.

27. Keďže predmetom ústavnej sťažnosti sú zbytočné prietahy, ústavný súd je toho názoru, že jej podaním maloletými sťažovateľkami 3 a 4 v zastúpení ich otcom nemôže dôjsť k rozporu záujmov

medzi rodičom a maloletými. Ide totiž o ochranu základných práv sťažovateľiek 3 a 4 v zmysle čo najrýchlejšieho odstránenia ich právnej neistoty. To, či predmetné práva maloletých boli alebo neboli porušené, nemožno považovať za vec spornú medzi rodičmi. Argumentácia okresného súdu tak v tomto smere neobstojí.

V.2. K namietanému porušeniu práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru:

28. Ústava pojem „súkromný a rodinný život“ bližšie nedefinuje. Pretože základné práva a slobody podľa ústavy je potrebné vykladať a uplatňovať v zmysle a duchu medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách (PL. ÚS 5/93, PL. ÚS 15/98), ústavný súd pri vymedzení obsahu uvedených pojmov prihliada aj na príslušnú judikatúru týkajúcu sa predovšetkým čl. 8 dohovoru. Ochrana súkromného života musí teda do istej miery zahŕňať právo jednotlivca nadväzovať a rozvíjať vzťahy so svojimi blízkymi a vonkajším svetom (rozsudok ESLP vo veci Niemietz zo 16. 12. 1992, § 29).

29. Nedostatočná rýchlosť postupu štátnych orgánov v konaní o úprave práv a povinností k deťom, najmä však čo sa týka otázky zverenia do starostlivosti a úpravy styku rodičov k deťom, môže okrem vyslovenia porušenia práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vyústiť aj do porušenia práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života (Bergmann proti Českej republike z 27. 10. 2011, § 62, Koudelka proti Českej republike z 20. 7. 2006, § 68, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004, § 107 a pod.).

30. Pod „neoprávneným zasahovaním“ treba rozumieť také zasahovanie, ktoré nemá základ v zákonnej úprave, nesleduje ustanovený cieľ, nedbá na podstatu a zmysel obmedzovaného základného práva alebo nie je nevyhnutným a primeraným opatrením na dosiahnutie ustanoveného cieľa (I. ÚS 13/00).

31. Nesplnenie pozitívneho záväzku štátu a jeho orgánov (aj všeobecných súdov) zabezpečiť účinnú ochranu práv a slobôd jednotlivcov v primeranej lehote možno považovať za neoprávnený zásah do rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru vtedy, ak je nepochybné, že v dôsledku nedostatku existencie meritórneho rozhodnutia, ktorým by boli upravené práva a povinnosti rodiča k maloletému, sa zhoršuje postavenie dotknutého rodiča v tom zmysle, že rozvíjanie, resp. obnova vzťahu dotknutého rodiča so svojím dieťaťom, je v súvislosti s uplynulým časom podstatne sťažená (II. ÚS 406/2020). Uvedené je podľa názoru ústavného súdu možné vzťahovať aj na úpravu styku starých rodičov s maloletými.

32. Ústavný súd, vychádzajúc z vysloveného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a jeho intenzity, je toho názoru, že dĺžka trvania právnej neistoty sťažovateľov v okolnostiach prípadu v spojitosti s nemožnosťou styku starých rodičov s maloletými (na úprave ktorého mal záujem aj otec maloletých, ktorý je synom týchto starých rodičov) zasiahla do ich práva na rodinný život v miere, ktorá odôvodňuje vyslovenie porušenia tohto základného práva už aj s ohľadom na skutočnosť, že následky takéhoto zásahu sú nevrátne a ťažko reparovateľné (m. m. III. ÚS 351/2014). Preto ústavný súd konštatuje, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na ochranu

pred neoprávneným zásahom do rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a analogického práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru.

VI.

Prikázanie vo veci konať a priznanie finančného zadosťučinenia

33. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

34. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, mu prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľov právoplatne skončená.

35. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

36. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadali o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každý v sume 7 500 eur, čo odôvodnili celkovou dĺžkou napadnutého konania, zásahom nielen do práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ale v priamej príčinnej súvislosti s tým aj zásahom do práva na rodinný život, dôležitosťou veci pre sťažovateľov, nezvratnosťou niektorých následkov porušenia ich práv a predmetom konania, keďže ide o vec týkajúcu sa najužších rodinných väzieb, čo odôvodňuje potrebu výnimočnej rýchlosti konania.

37. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

38. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde a jeho význam pre sťažovateľov, správanie sťažovateľov, avšak na druhej strane aj vzhľadom na okolnosť, že pôvodne bolo konanie prerušené dôvodne a až do prekročenia časového horizontu primeranosti takého opatrenia aj účelne, majú tiež na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 300 eur pre každého zo sťažovateľov za primerané zadosťučinenie. Pri jeho určení bolo nevyhnutné zohľadniť tiež skutočnosť, že došlo aj k porušeniu ďalších označených práv sťažovateľov, ktorých porušenie je nevratné a ťažko reparable. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľov nevyhovelo.

VII.

Trovy konania

39. Ústavný súd priznal sťažovateľom trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

40. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby vykonaný v roku 2021 je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2020 v sume 1 087 eur. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2021 v sume 1 163 eur.

41. Vzhľadom na to, že právna zástupkyňa zastupovala päť osôb, v zmysle § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb. Vychádzajúc z uvedeného, hodnota jedného spoločného úkonu právnej služby vykonaného v roku 2021 v tomto prípade predstavuje 452,93 eur a hodnota jedného spoločného úkonu právnej služby vykonaného v roku 2022 predstavuje 484,58 eur. Ústavný súd tak priznal sťažovateľom náhradu trov konania za dva spoločné úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v sume 905,86 eur (2 x 452,93 eur) plus 2 x režijný paušál 10,87 eur a za jeden spoločný úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 (replika sťažovateľov z 23. decembra 2022) v sume 484,58 eur plus režijný paušál 11,63 eur. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľom, spolu takto predstavuje sumu 1 423,81 eur.

42. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. apríla 2023

Robert Šorl
predseda senátu